

Ko razpade družina

Psihologija ali pedagogika

Raziskovalna naloga

Osnovna šola Prežihovega Voranca Maribor

Mentorica: Tjaša Rojko

Avtorica: Anika Medved

Maribor, maj 2021

Ko razpade družina

Psihologija ali pedagogika

Raziskovalna naloga

Osnovna šola Prežihovega Voranca Maribor

Mentorica: Tjaša Rojko

Avtorica: Anika Medved

Maribor, maj 2021

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici za usmerjanje in pomoč ob nastajanju moje prve raziskovalne naloge. Zahvaljujem se tudi učencem 7., 8. in 9. razreda, ki so rešili mojo anketo in mi s tem omogočili nova spoznanja.

To, kar človek doživlja v mladih letih, kar se kali skozi otroško dušo, to ostane odločilno pri odraslem, iz tega rastejo nagibi, dejanja. Če se ti v mladih letih do česar koli vsadi ljubezen ali pa sovraštvo v srce, to ostane in se pozneje vedno v taki ali drugi obliki pokaže.

Prežihov Voranc (Samorastniki)

KAZALO

Vsebina

POVZETEK	7
UVOD	8
LOČITEV	9
OSNOVNI PODATKI O RAZVEZAH ZAKONSKIH ZVEZ V LETU 2019	9
KAJ JE PRAVZAPRAV LOČITEV ALI RAZVEZA?	10
OTROKOVO DOŽIVLJANJE LOČITVE	11
OTROK IN NOVICI O LOČITVI	12
ČUSTVENA FAZE OTROKA OB LOČITVI STARŠEV	13
VPLIV LOČITVE ALI RAZVEZE NA OTROKA GLEDE NA NJEGOVO RAZVOJNO OBDOBJE	14
VPLIV LOČITVE ZA NADALJNE OTROKOVO ŽIVLJENJE:	17
• SMRTNOST IN SAMOMORILNOST	17
• FIZIČNO IN PSIHIČNO ZDRAVJE PRI OTROCIH	17
• VEDENJSKE TEŽAVE	17
• UČNA USPEŠNOST	18
• PSIHIČNO ZDRAVJE V ODRASLOSTI	18
• PSIHIČNO ZDRAVJE STARŠA	19
EMPIRIČNI DEL NALOGE	20
METODOLOGIJA	20
METODA PREUČEVANJA PISNIH VIROV	20
METODA ANKETIRANJA	20
METODA ANALIZE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA	20
INTERPRETACIJA REZULTATOV	21
DRUŽBENA ODGOVORNOST	30
ZAKLJUČEK	31
LITERATURA IN VIRI	33
PRILOGA	35
ANKETA	35

KAZALO SLIK

Slika 1 Sklenitve in razveze zakonskih zvez, Slovenija, 2019	9
Slika 2 Nasveti kako zmanjšati vpliv ločitve na otroka	13

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1 Spol	21
Grafikon 2 Razred	21
Grafikon 3 Starost ob ločitvi staršev	22
Grafikon 4 sporočitev novice o ločitvi	22
Grafikon 5 Sprejetje novice o ločitvi	23
Grafikon 6 Občutki ob ločitvi	24
Grafikon 7 Vpliv ločitve na tvoje življenje	24
Grafikon 8 Vpliv ločitve na različna področja	25
Grafikon 9 Sprememba vedenja	26
Grafikon 10 Občutki krivde in dvom v ljubezen staršev	27
Grafikon 11 Zaupanje	27
Grafikon 12 Koristne informacije	28
Grafikon 13 Novo življenje	29

POVZETEK

Ločitev ali razveza ni lahka za nikogar. Povezana je z negativnimi čustvi med bivšima partnerjema, ki pa močno vplivajo na odnos staršev do otrok. Pogosto starši ob razvezah, v množici svojih občutkov in negativnih čustev, ne zmorejo videti otrokovih stisk ter tako otroka nehote dodatno obremenjujejo s svojimi čustvenimi stiskami.

Ločitev ima lahko na otroka velik vpliv in na njem lahko pusti trajne posledice. V veliko primerih zaradi ločitve/razveze pri otrocih prihaja do nihanja razpoloženja, depresije, anksioznosti itd. Prav tako se vpliv ločitve lahko odraža tudi na šolskem uspehu, športnih dosežkih ali morda v odnosih. Nekateri otroci se s tem sprijaznijo in seveda to lažje prebrodijo, nekaterim je to težje ali celo nemogoče.

Ključni pojmi: ločitev, razveza, otroci, starši, čustva.

UVOD

V raziskovalni nalogi sem raziskala in podrobneje opisala, kako se otroci počutijo, kadar se njihovi starši ločujejo. Za meni lažje razumevanje sem se veliko pogovarjala z vrstniki in prijatelji, ki so ločitev staršev izkusili na svoji koži. Nato sem se odločila svoje znanje še poglobiti v teoriji, zato sem raziskala, kaj o ločitvah izvemo iz literature in spletnih virov. Z anketo, ki sem jo izvedla med učenci višjih razredov moje šole, sem želela izvedeti, koliko staršev je ločenih in kako se otroci ob tem počutijo oziroma kako so se počutili ob ločitvi/razvezi.

Preden sem se lotila raziskovalne naloge, sem si zadala nekaj ciljev:

- Kakšna je razlika med ločitvijo in razvezo?
- Ugotoviti, s kakšnimi čustvi se otroci ob ločitvi najpogosteje soočajo.
- Spoznati sem želela, kako je ločitev vplivala na njihova življenja.
- Izvedeti sem želela tudi, na katera področja je ločitev vplivala bolj in na katera manj.

Zastavila sem si naslednje hipoteze:

H1 Pri otrocih ločitev vpliva na njihov učni uspeh.

H2 Ločitev pri otrocih vpliva tudi na poslabšanje vedenja.

H3 Otroci čutijo, da se bosta starša ločila, še preden jim to povedo.

H4 Na spletu najdeš dovolj koristnih in jasnih informacij o ločitvi.

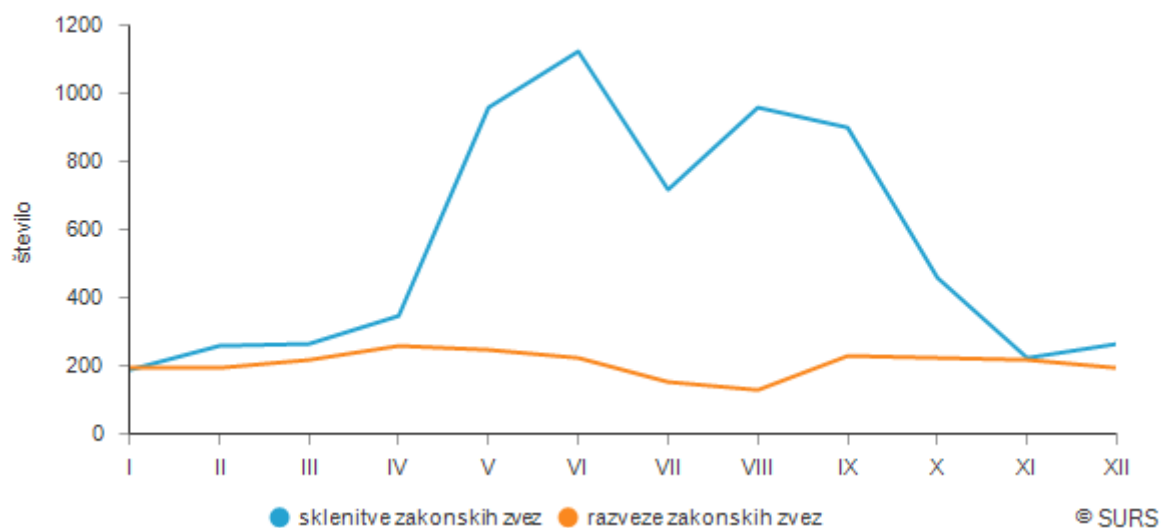
LOČITEV

SSKJ pojem ločitev razlaga kot *prenehanje zakonske zveze, strokovno to pomeni razvezati se (primer: po desetih letih zakona sta se ločila/ ločiti se sporazumno)* (SSKJ. (b.d.). 26. 1. 2021)

OSNOVNI PODATKI O RAZVEZAH ZAKONSKIH ZVEZ V LETU 2019

V letu 2019 je bilo razvezanih 2.476 zakonskih zvez ali 129 (5,5 %) več kot v letu 2018. Zakonske zveze teh oseb so do razveze trajale povprečno 14,3 leta. 40 zakonskih zvez se je razvezalo že v prvem letu zakona. V 1.261 razvezanih zakonskih zvezah ni bilo mladoletnih vzdrževanih otrok, v preostalih 1.215 razvezanih zvezah pa je bilo ob razvezi skupaj 1.980 vzdrževanih mladoletnih otrok.

V letu 2019 je zakonsko zvezo sklenilo povprečno 18 parov na dan, razvezalo pa se je povprečno 7 parov na dan (osnovni podatki o razvezah zakonskih zvez, 2020).

Slika 1 Sklenitve in razveze zakonskih zvez, Slovenija, 2019

KAJ JE PRAVZAPRAV LOČITEV ALI RAZVEZA?

Ločitev staršev je eden izmed najbolj stresnih življenjskih dogodkov in izkušnja vedno večjega števila otrok. Ločitev (angl. separation) je proces ali stanje, v katerem partnerja ne živita več skupaj, temveč ločeno, zato preneha obstajati njuna življenjska skupnost. Ker gre največkrat za ločevanje čustveno povezanih oseb, obsega množico čustvenih, socialnih in drugih procesov.

Pravna ureditev ločitve je razveza zakonske zveze (angl. divorce), to je pravni akt, sodba sodišča, o prenehanju pravnega razmerja zakonske zveze, če sta se partnerja poročila in sklenila zakonsko zvezo, z zakonom urejeno življenjsko skupnost moža in žene (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih 2004).

V primeru razpada zunajzakonske skupnosti, to je prenehanja dlje časa trajajoče življenjske skupnosti moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze, pa ločitev ni posebej pravno urejena (včasih se za razpad zunajzakonskih skupnosti uporablja izraz ločitev). Po istem zakonu je družina življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo. Zaradi zagotavljanja koristi otrok po ločitvi staršev ter povečevanja števila razvez v Sloveniji in tujini je vpliv razveze na otroke družbeno pomembna in aktualna tema. (Negativni učinki razveze staršev na otroke in mladostnike, 2014)

Ločitev staršev ali razveza, je postopek, ko se oba starša strinjata (ali pa ne) prekiniti skupno življenje. Ločitev ali razveza je pogosta posledica slabe komunikacije med partnerjema. Je problem sodobnega časa, ki z vsakim dnem strmo narašča. Eden od staršev se odseli in začne novo življenje, enako stori drugi. Razlogi za prekinitve življenja v preteklosti so lahko različni, toda skoraj vedno sta kriva oba starša. V postopku ločitve pogosto pozabijo, da lahko to zelo močno prizadene otroka, poslabša njegovo duševno zdravje in ga travmatizira. Otroci bi naredili vse, da bi njihovi starši ostali skupaj in živeli kot prej. Zato je za otroke (še posebej najstnike) težko sprejeti občutek nemoči ob ločitvi ali razvezi staršev. Starši morajo na lep in sočuten način otroku povedati, kaj se dogaja, saj otroci to tako ali tako sprejmejo zelo težko. Pogovor mora biti primeren glede na starost otroka. Te pogovore je nekaterim staršem zelo težko izpeljati in zaradi nejasnega odgovora otrok utegne misliti, da je kriv on. Življenjsko okolje otroka se popolnoma spremeni. Starš si po nekem času najde novega partnerja/partnerko in včasih se zgodi, da v zaljubljenosti pozornost preusmerijo iz otroka na partnerja. Otrok se počuti osamljeno in izgubljeno. Temu sledi slabše osredotočanje na pouk, utrujenost, žalost in agresija. Ob priseljevanju novega partnerja, ali ob selitvi lahko otroka pripelje tudi do depresije. Potem

sledi spoznavanje partnerjevega otroka iz prejšnjega zakona, če ga je ta imel. Takrat še tisto malo pozornosti, ki je je bil otrok deležen izzveni, saj se starš želi za novega člana potruditi in se pokazati v dobri luči. Otrok postane globoko prizadet. Z novo polsestro/polbratom mora deliti igrače, morda celo sobo. Ker je vsak otrok malo egocentričen ga to še bolj užalosti. (Sanders, Myres, 1999, str. 4).

OTROKOVO DOŽIVLJANJE LOČITVE

Za otroka je ločitev zelo velika sprememba in ne sanja se mu, kako je imeti ločene starše. Čeprav se je otrok v življenju zagotovo že srečeval z ločitvami, ne ve kako je to, dokler tega ne občuti na lastni koži. Če vemo kako je in, če smo na to pripravljeni, je veliko lažje začeti novo življenje. Ko se starši razidejo ali ločijo, je velika možnost, da bosta starša ostala v slabem odnosu in bosta za otrokovo ljubezen začela tekmovati. Otrok bi naredil vse, da bi starša spet združil, zato, ko uvidi kaj se dogaja začne podzavestno povzročati težave, saj po tihem upa, da bosta starša zdaj morala skupaj reševati problem. Otrok želi skupno pozornost, tako kot prej, ko so bili vsi skupaj. Ob tem je otroku vseeno ali so njegovi starši v zakonu bili srečni, ali nesrečni, le da bodo ponovno skupaj in živijo kot prej. (Sanders, Myres, 1999, str. 4)

V obdobju ločitve otroci doživljajo mešane občutke. Žalostni so, saj mislijo, da bo prišlo do popolnega razpada družine in v to ne dvomijo. Bojijo se, da bo starševska ljubezen do njih izpuhtela. Ločitev staršev zanikajo in sami sebi lažejo, da bo vse to minilo, da se starša zagotovo ne bosta ločila ter da bo kasneje spet vse po starem. Tega ne morejo delati večno in po nekem času, ko zazrejo realnosti v oči, postanejo prizadeti. To lahko otroka privede do nihanja razpoloženja, agresije, spremembe vedenja in prehranjevalnih navad, depresije in jeze. Otroci so jezni na starša, o katerem imajo mnenje, da je kriv. Včasih so otroci jezni sami nase, ker mislijo, da so oni vzrok za ločitev. Zato se velikokrat tudi kaznujejo s samopoškodovanjem. (Sanders, Myres, 1999, str. 4)

Po nekem času, ko se zavedo, da je kar se jim dogaja resnično, jih zajame strah pred prihodnostjo. Skrbi jih kje bodo živeli, s kom bodo živeli, bojijo se, da bo eden od staršev zahteval popolno skrbništvo in ne deljeno. Starše rotijo naj ostanejo skupaj, obljublajo izboljšanje lastnega vedenja, obljublajo, da bodo pogosteje opravljali hišna opravila, da se bodo v šoli bolj potrudili itd. Uvidijo, da se bodo z življenjem v prihodnosti morali sprijazniti, saj ni druge možnosti. Kako se bo otrok spopadel z ločitvijo, ko bo ta nastopila je odvisno od

tega, kako sta starša otroku povedala za ločitev, kako sta mu odgovarjala na vprašanja in kako sta mu predstavila prihodnost. Če je otrok dobival kratke, ne jasne odgovore, ima slabo predstavo. Morda si predstavlja, da z enim od staršev živi v podrtiji, morda si predstavlja življenje na cesti itd. (Prav tam.)

Otrok v tistem času potrebuje zagotovilo, da ga imata starša še vedno rada in se ne ločujeta zaradi njega. Pomembno je tudi to, kako se starša vedeta, kadar je otrok blizu. Zgoditi se zna, da otroka uporabljata kot orožje proti drugemu ali pa, skušajo zaradi slabega odnosa otroka obrniti proti staršu. To slabo vpliva na otrokovo samospoštovanje. (Prav tam.)

OTROK IN NOVICI O LOČITVI

Starši morajo na lep in sočuten način otroku povedati, kaj se dogaja, saj otroci to tako ali tako sprejmejo zelo težko. Pogovor mora biti primeren glede na starost otroka. Te pogovore je nekaterim staršem zelo težko izpeljati in zaradi nejasnega odgovora otrok utegne misliti, da je kriv on. Pomembno je, da starša novico otroku povesta skupaj, saj se bo tako kljub boleči novici zavedal, da bo imel topel in varen dom še naprej. Življenjsko okolje otroka se popolnoma spremeni. Starš si po nekem času najde novega partnerja/partnerko in včasih se zgodi, da v zaljubljenosti pozornost preusmerijo iz otroka na partnerja. Otrok se počuti osamljeno in izgubljeno. Temu sledi slabše osredotočanje na pouk, utrujenost, žalost in agresija. Zato je pomembno, da otroka kljub številnim aktivnostim, službi, partnerju ne zanemarjamo. (Sanders, Myres, 1999, str. 6).

Slika 2 Nasveti kako zmanjšati vpliv ločitve na otroka

ČUSTVENA FAZE OTROKA OB LOČITVI STARŠEV

Otrok gre v fazi ločitve skozi več čustvenih faz.

ZANIKANJE :Otroci v fazi zanikanja pogosto odklanjajo pogovor o razvezi. Z besedami in ravnanji se trudijo pokazati da je vse v redu in da ne doživljajo stiske, sami sebe želijo prepričati v to. Nekateri otroci se od težav zamotijo z raznimi obveznostmi, aktivnostmi. S tem se izogibajo resničnosti, da starša kmalu ne bosta, ali nista več skupaj. V obdobju zanikanje se otrok izogiba starša, ki je odšel, saj ga to spomni na resničnost in izgubo. Takrat se posledično stopnjujejo prerekanja in konflikti med staršema, saj lahko eden trdi, da drug starš odtuja otroka ali, da v odnosu z njim ne dela prav.

JEZA: Otrok je jezen, ker se spreminjata svet okoli njega in tudi njegovo življenje, sam pa ne more ničesar storiti. Jeza se pomeša z občutkom negotovosti in nemoči in lahko, da nastopijo konflikti. Pogosto svojo jezo usmerijo v starša, ob katerem se počutijo najbolj varni. Lahko, da ločitev staršev občutijo kot izdajo.

OBČUTEK KRIVDE: Otroci si velikokrat želijo, da se starša ne bi ločila in imajo občutek krivde. V obdobju sprave, se pri njih porodi občutek krivde, ker ne morejo zaznati, da niso oni krivi za težave v odnosu staršev. Pri tem je pomembno otroku povedati, da on nima nikakršne zveze z ločitvijo, da ni on kriv in, da on ni tisti, ki bi moral nekaj spremeniti ali popraviti. V obdobju sprave je pomembno, da se starša ne prerekata vpričo otrok in, da sodelujeta.

DEPRESIJA IN GLOBOKA ŽALOST: Lahko se pojavi depresija in globoka žalost, sicer pri tem, ko otrok ugotovi, da starša ne bosta ponovno skupaj, kljub temu da s on to želi. Takrat nastopita v večini primerov žalost in razočaranje. V tej fazi so pri otroku vidne spremembe obnašanja. Lahko, da se jim poslabša učna uspešnost, izgubijo lahko zanimanje za šolo in druge dejavnosti, ki so jih prej veselile. Po navadi se zaprejo vase in se počutijo žalostno in razdraženo. Zelo je pomembno, da starš to opazi in tega ne ignorira. Otrok ima pravico, da je žalostnem in, da izrazi negativna čustva. Zato je v tem obdobju pomembno, da starš otroka razume in z njim sočustvuje.

Ko otrok vidi, da sta starša kljub ločitvi zmožna sodelovanja, komunikacije in dogovarjanja, da zmoreta zdržati drug ob drugem lahko, da končno po nekem času začuti varnost. Vsekakor se zmanjša stiska in otrok lažje sprejme situacijo.

Pri ločitvi/razvezi vsak otrok potrebuje čas, da se navadi na nov način življenja. Pomembno je, da se starši tega zavedajo in sprejmejo. Pomembno je tudi, da otroka ne silimo v hitrejšo prilagoditev in, da ga podpiramo. Ločitev je za otroka težka izkušnja in otrok takrat potrebuje ramo na katero se bo naslonil in ne starša kateremu se bo izmikal in se od njega odtujil. (Razveza skozi otrokove oči, 5. 2. 2021)

VPLIV LOČITVE ALI RAZVEZE NA OTROKA GLEDE NA NJEGOVO RAZVOJNO OBDOBJE

Potrebe otrok ločenih ali razvezanih staršev se razlikujejo glede na razvojne značilnosti ter njihovo starost. (Ganc, 2015, str. 91)

Ganc (2015, str. 91–93) trdi, da dojenčki in malčki v obdobju do tretjega leta starosti občutijo posledice ločitve ali razveze, ampak da se te običajno izkažejo čez leta. Večji del tega obdobja je bistven, ker se doživljanja zabeležijo v telesni spomin in sooblikujejo

strukturo možganov. Ta je v obdobju prvih dveh let najbolj ranljiva. Otrok začuti stisko in stres matere, saj je bil z njo tudi organsko najmočneje povezan. Tako majhen otrok sam ne zna in ne zmore reševati stiske, ki jo doživlja; pri tem so mu lahko v pomoč starši z veliko pozornosti in odzivnosti. Otroku mora biti omogočena možnost razvijanja varne navezanosti na oba starša. Za dojenčke je pomembna visoka stopnja odzivnosti staršev na njihove potrebe. Za njihov razvoj je pomembno veliko obraznega stika, ki spodbuja razvoj povezav v njihovih možganih.

V predšolskem obdobju, ki predvidoma traja med tretjim in šestim letom, otrok gradi svojo identiteto in pridobiva rizične kompetence. Glavna dejavnost otrok v tem obdobju je igra, otrok ima v tem obdobju najbolj burno domišljijo. Z ločitvijo ali razvezo se mu spodnese občutek varnosti, otroci doživljajo tesnobo, odgovornost za ločitev ali razvezo in strah. Starši morajo otroku zagotoviti občutek brezpogojne ljubezni in zavedanje, da ima otrok na razpolago oba starša. Otroci v tem obdobju se za razliko od prejšnjega že znajo pogovarjati o ločitvi ali razvezi, boljše prenašajo prehajanja med dvema domovoma ter lažje prenesejo daljše odsotnosti enega od staršev. Se pa tudi znotraj tega obdobja močno razlikuje na primer doživljanje tedenskih intervalnih stikov; štiriletniki bodo pri tem imeli več težav kot šestletniki (Ganc, 2015, str. 93–94).

Osnovnošolsko obdobje oziroma obdobje med otrokovim šestim in dvanajstim letom je čas, ko otrok razvija svoje sposobnosti, stopnjo moralne presoje ter se vključuje v svoje socialno okolje. V tem obdobju sta starša otrokom običajno vzornika. Ob ločitvi ali razvezi staršev se otroci v tem obdobju pogosto postavijo na stran enega od staršev. Dolžnost staršev je, da otroku obrazložita, da ni potrebno izbirati med njima ter zagotoviti, da starš, na čigar strani je otrok, ne bo izkoriščal njegovega vedenja. Otroci si v domišljijem svetu ustvarjajo sliko, da so spet vsi skupaj in so srečna družina. Spet na drugi strani otroci, ki v tem obdobju doživijo razhod staršev, doživljajo močan sram pred vrstniki, strah jih je sprememb in prične se njihovo obdobje žalovanja. Otroci v tem obdobju so zmožni globlje razumeti ločitev ali razvezo staršev in lahko na razumski ravni sprejmejo preoblikovanje družine ter zavedanje, da niso ostali brez družine. Še vedno so v tem obdobju pomembni redni stiki z obema staršema. Otroci bodo v tem obdobju še bolj želeli pomagati staršem, prej bodo prepoznali, kaj si želi slišati eden starš o drugem. Otroku je potrebno pomagati razumeti mejo med njegovo odgovornostjo in odgovornostjo staršev. Otroci ločitev ali razvezo doživijo kot odvzem celovitosti njihove družine, ki jim pripada (Ganc, 2015, str. 94–95).

V obdobju mladostništva oziroma obdobju med dvanajstim in osemnajstim letom starosti otroci iščejo svojo identiteto, izoblikujejo svojo osebnost. V tem obdobju posebnost družinskih odnosov stopi v ozadje, v ospredju so odnosi z vrstniki, vendar želijo imeti v družini varno zavetje. Mladostnik potrebuje jasne meje in pravila s strani staršev, ki mu zagotavljajo občutek, da ga starši cenijo in da je vreden zanimanja. Ločitev ali razveza staršev v tem obdobju odraščanja pri mladostniku največkrat vzbudi občutek nerazumevanja in osamljenosti. Če je mladostnik najstarejši otrok v družini, se ločeni ali razvezani starš, pri katerem ostanejo otroci, pogosto opira nanj, on pa prevzema vlogo starša, ki je odšel. Otroka je potrebno take vloge razbremeniti in mu omogočiti malo več sproščenosti. Če se to ne zgodi, se negativni vplivi opazijo ne samo na mladostniku, ampak tudi v njegovih odnosih do sorojencev. Če otrok v tem obdobju spodbudi starša, da naj se že enkrat loči ali razveže, je pomembno, da mu ta starš sporoči, da je sam sprejel odločitev za ločitev ali razvezo, da ni on odgovoren zanj. Pogosto se zgodi, da mladostnik stopi na stran enega od staršev ter postane njegov zaupnik. Tudi v tem obdobju je še vedno pomembno, da starša drug o drugem ohranjata pozitivno mnenje pred otrokom, saj to pozitivno vpliva na njegovo samopodobo, zmanjšuje možnost depresije in krivde ter ne povzroča tolikšne možnosti izgube navezanosti (Ganc, 2015, str. 95–97).

Po osemnajstem letu starosti otroke imenujemo mladi odrasli. V obdobju mlade odraslosti ločitev ali razveza nima tako močnih neposrednih vplivov na duševno zdravje otrok, kot je to opazno za vsa predhodna obdobja. Vendar mlade odrasle ločitev ali razveza staršev ravno tako globoko prizadene in potrebujejo občutek, da lahko glasno govorijo o svojih doživljanjih. Tudi v tem obdobju se starši pogosto naslonijo na otroka, on pa se bo čutil dolžnega, da je v podporo šibkejšemu od staršev. To mu bo povzročalo občutek ujetosti v konflikt med staršema. Mladostnik lahko doživlja večjo stisko, če je tudi sam negotov glede svojega partnerskega odnosa, lahko pa ga njegov trden partnerski odnos obvaruje pred močno negativnimi posledicami razhoda staršev. Pomembno je, da starša ostaneta svojemu otroku tudi v tem obdobju v pomoč in podporo, ko ju potrebuje. Poleg tega je za mladega odraslega najboljše, da mu omogočita njuno prisotnost na zanj pomembnih dogodkih, kot je na primer podelitev diplome ali praznovanje rojstva njegovega otroka. V primeru, da bi prisotnost obeh staršev na takem dogodku njunemu otroku povzročala strah pred morebitnimi konflikti med staršema, je vseeno bolje, da starši in otroci najdejo drugačne načine izkazovanja pripadnosti (Ganc, 2015, str. 97–99).

VPLIV LOČITVE ZA NADALJNE OTROKOVO ŽIVLJENJE:

- **SMRTNOST IN SAMOMORILNOST**

Metaanalizo so sociologi izvedli na podlagi 625 ocen iz 104 študij, objavljenih v letih od 1995 do 2011, ki zajemajo podatke več kot 600 milijonov ljudi iz 24. držav: ZDA, skandinavskih držav, zahodno-evropskih in vzhodno-evropskih držav ter tudi Slovenije. Raziskave so pokazale, da ločitev ali razveza tveganje za smrtnost povečujeta 1,3-krat. (Andrejč, 2018, 37)

Avstralski avtorji Batterham, Fairweather Schmidt, Butterworth Calexar in Mackinnon so leta 2014 preučevali vpliv ločitve na samomorilne težnje. Na podatkih 6,616 Avstralcev. V obdobju prvega leta ločitve je o samomorilnih željah poročalo 6% udeležencev, 1,5% pa, da so imeli samomorilne načrte, ki jih kasneje niso uresničili. Učinek ločitve je bil največji v prvem letu ločitve, z dvema letoma se je zmanjšal, kasneje pa dokončno izginil. Razveza ali ločitev, je precejšnji vzrok za tveganje samomora. (Andrejč, 2018, 37)

- **FIZIČNO IN PSIHIČNO ZDRAVJE PRI OTROCIH**

Zaradi travme, ki jo lahko povzroči ločitev, otroku travma pogosto udari ven na najbolj šibkem področju. Npr. če otrok pri športu ni najbolj nadarjen, bo na tem področju postal le še bolj neroden, če govorno ni ravno sposoben, bo še manj govoril ali pa celo obmolknil. Pri večini – če se na ločitev ali razvezo sčasoma navadijo – potem primankljaji zaradi travme zbledijo. Včasih pa se zgodi, da otrokom to ostane tudi v odraslosti, morda jecjajo, ne hodijo pravilno itd. (Andrejč, 2018, str. 38)

- **VEDENJSKE TEŽAVE**

Otroci večinoma sprejmejo ločitev kot nekaj slabega zato se jim porajajo mešani ali neprijetni občutki. Lahko bi se izrazili, da v obdobju ločitve otroci trpijo.

V metaanalitični študiji, ki je obsegala 67 ameriških raziskav, iz 90-ih let prejšnjega stoletja, ugotavlja, da imajo otroci ločenih ali razvezanih staršev -v primerjavi s otroci poročenih ali neporočenih staršev- več vedenjskih težav (več agresivnosti, neprilagojena vedenja) in tudi slabšo čustveno prilagojenost, (doživljajo depresijo, anksioznost, so jezni, zadirčni itn.). Imajo tudi nižjo samopodobo in slabše socialne odnose, (so manj popularni, sodelovalni...). (Andrejč, 2018, str. 54).

- UČNA USPEŠNOST

Zaradi ločitve ali razveze staršev, se otroci in mladostniki težje osredotočajo in posvetijo šolskemu delu. Avtor Amato (2001) je v metaanalitični študiji raziskal, da imajo otroci in mladostniki ločenih ali razvezanih staršev dokazano slabšo učno uspešnost; na standardnih testih imajo podpovprečne rezultate, nižje ocene, nižjo uspešnost po oceni učiteljev. V Švici, so ugotovili, da je učna uspešnost otrok in mladostnikov nihala tudi dlje časa po ločitvi. (Andrejč, 2018, str. 61)

Raziskovalci so ugotavljali tudi razlike med otroki in mladostniki iz razvezanih in nerazvezanih družin in ugotovili, da v primerjavi z nerazvezanimi starši otroci razvezanih redkeje končajo srednješolsko izobrazbo. Vpliv razveze je bil v vsaki od raziskanih držav, (Avstralije, Kanade in ZDA) s vsako generacijo večji, ne glede na državo. (Prav tam.)

- PSIHIČNO ZDRAVJE V ODRASLOSTI

Izkušnja razveze staršev in negativni občutki, na posameznika lahko vplivajo dolgoročno, na njegovo delovanje v odraslosti. V finskih študijih, so avtorice primerjale 300 oseb, ki so v otroštvu/ mladostništvu imele izkušnjo ločitve in 1.000 oseb, ki te izkušnje niso bile deležne. Osebe z izkušnjo razveze v otroštvu, so se manj časa izobraževale, več jih je med njimi bilo brezposelnih, več celo samih razvezanih ali ločenih in več, z negativnimi življenjskimi dogodki. Ženske, stare približno 32 let, ki so odraščale v ločenih ali razvezanih družinah, so imele v primerjavi z tistimi, ki tega niso občutili na lastni koži, bistveno več zdravstvenih in psiholoških težav (depresija, psihosomatika, splošno zdravje itd.). Na vzorcu 4.700 oseb, v Belgiji so pri otrocih iz razvezanih družin, prav tako prisotne razveze in ločitve v lastnem zakonu/zvezi. (Andrejč, 2018, str. 64)

Lahko pride tudi v otrokovi odraslosti do težav v zakonu ali celo ločitve ali razveze, lahko to privede nazaj do travm, ki so jih v postopku ločitve in po ločitvi doživljali sami. Ločitev staršev, je povezana z večino oblik psihopatologije v odraslosti. Avtorji so na vzorcu 2.605 ameriških dvojčkov (moških) ugotovili, da ločitev staršev v otroštvu pusti posledice, v največji meri povečuje tveganje za depresijo, zlorabo ali odvisnost od drog v odraslosti. Izguba starša v otroštvu zaradi smrti, naj bi imela manjši vpliv na psihopatologijo v odraslosti, kot pa ločitev starša. (Prav tam.)

- PSIHIČNO ZDRAVJE STARŠA

Avtorji nekaterih študij, ugotavljajo da odrasli ljudje zaradi ločitve/razveze, doživljajo več depresivnosti, motnje razpoloženja in velikokrat tudi zlorablajo tablete, alkohol, včasih celo droge. (Andrejč, 2018, str. 90)

V študiji (J. Wallerstein, J. Lewis, S. Packer Rosenthal), so ugotovili, da se po razvezi približno četrtnina mater spopada s psihičnimi težavami, večina jih zaradi svojih težav ne uspe skrbeti za otroke, zato drugi otroci v družini (večinoma najstniki) poskrbijo za mlajše sorojence in se počutijo dolžne postati glava družine. Ugotovljeno je tudi, da imajo potem ti otroci slabše duševno zdravje, samopodobo, zaradi slabše samopodobe in duševnega zdravja starša. (Prav tam.)

EMPIRIČNI DEL NALOGE

METODOLOGIJA

Uporabila sem naslednje metode dela:

- metodo proučevanja pisnih virov,
- metodo anketiranja,
- analizo podatkov in njihovo interpretacijo.

METODA PREUČEVANJA PISNIH VIROV

Literaturo sem najprej poiskala v šolski knjižnici, nato še v mariborski knjižnici. Prav tako sem veliko informacij poiskala tudi na spletu. Vso zbrano literaturo sem prebrala, pregledala in preučila.

METODA ANKETIRANJA

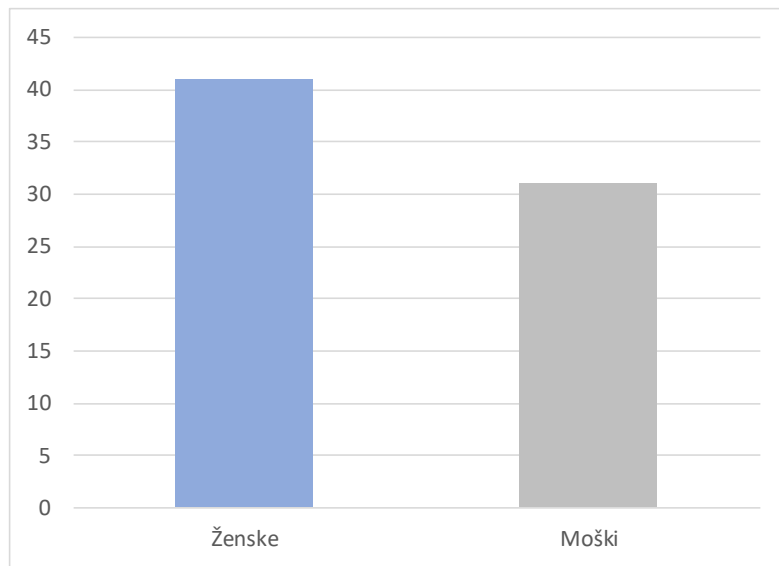
Anketirala sem učence 7., 8. in 9. razreda. Anketo so reševali preko spleta, saj zaradi šolanja na daljavo ni bilo druge možnosti. Anketo sem pripravila v spletnem programu Ika. Anketa je sestavljena iz 13 vprašanj, na podlagi raziskovalnega problema, vsebuje vprašanja zaprtega tipa in vprašanja odprtega tipa. Vprašanja odprtega tipa sem uporabila, da bi dobila lastne odgovore anketirancev. Anketa je bila anonimna.

METODA ANALIZE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

Zbrane anketne vprašalnike sem pregledala in analizirala. Zbrane podatke sem uredili v grafe. Pri tem se uporabljali osebni računalnik in program Microsoft Word. Podatke sem interpretirala in podala ugotovitve.

INTERPRETACIJA REZULTATOV

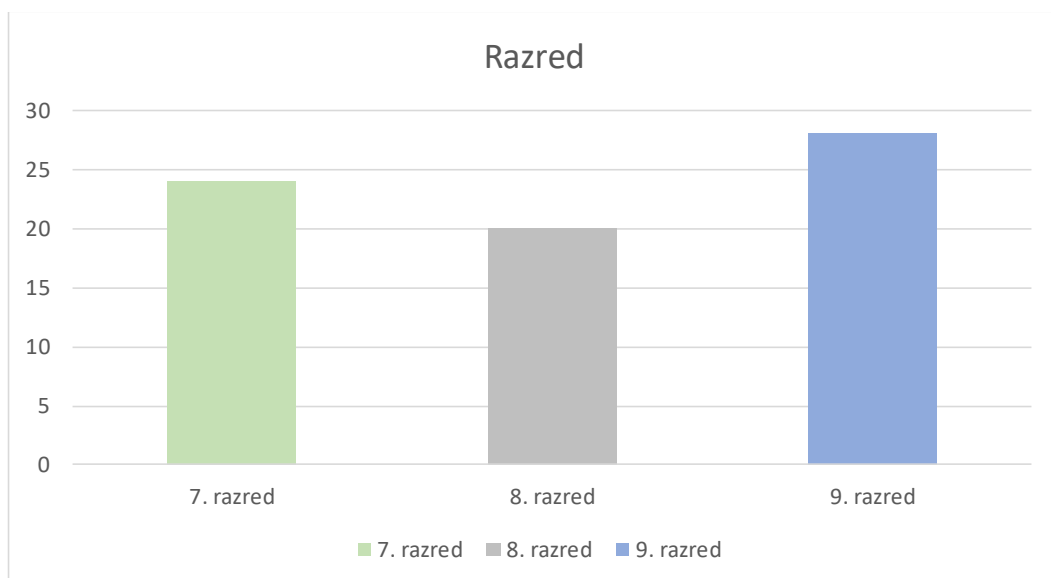
1. Spol

Grafikon 1 Spol

Iz grafa je vidno, da je anketo izpolnilo 72 učencev. 42 je bilo deklic in 31 dečkov.

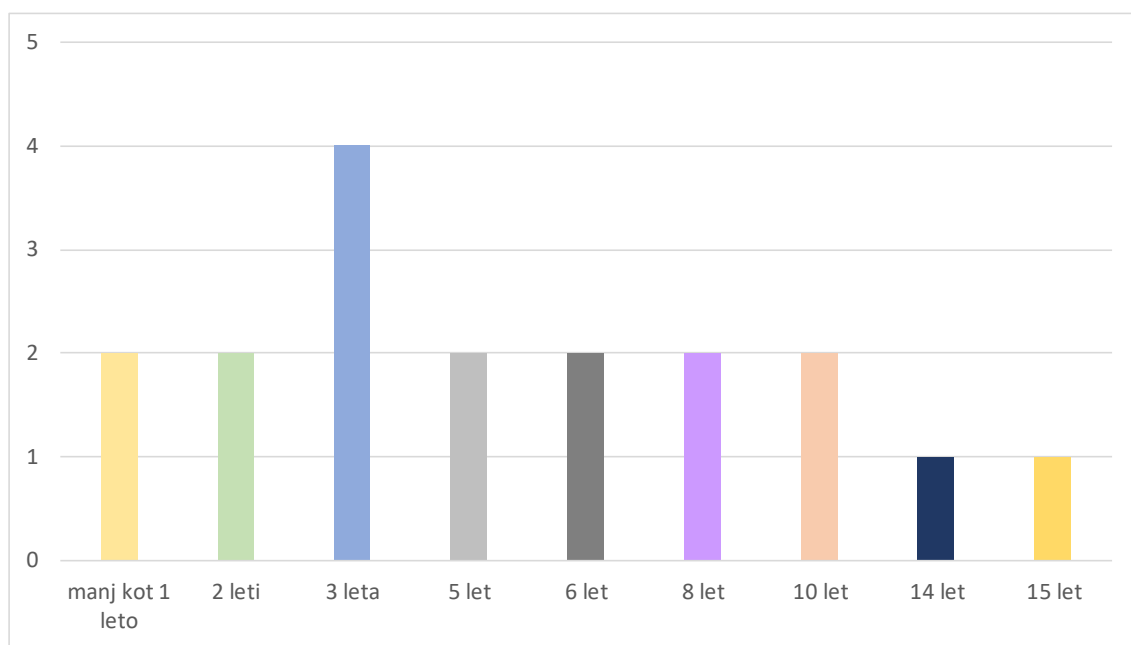
2. Razred.

Grafikon 2 Razred

Anketirancev je bilo 72. Od tega 24 učencev obiskuje 7. razred, 20 jih obiskuje 8. razred in pa 28 učencev obiskuje 9. razred.

3. Koliko si bil/a star/a, ko sta se tvoja starša ločila?

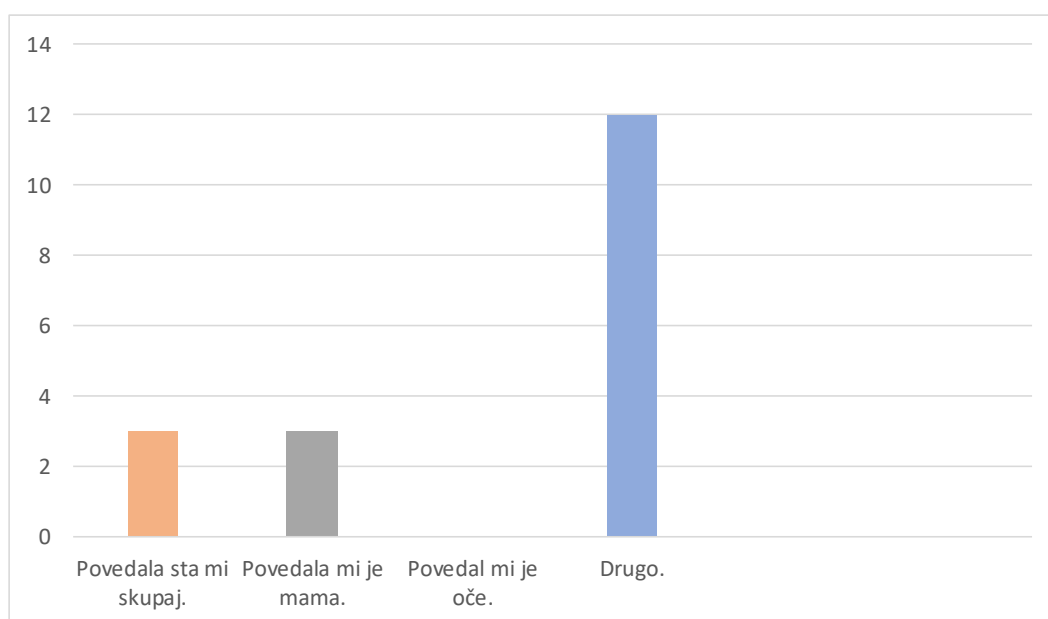

Grafikon 3 Starost ob ločitvi staršev

4 anketirani so bili stari 3 leta, ko sta se starša ločila. 1 anketirani je bil star 14 let in 1 je bil star 15 let. Po dva anketirana sta bila stara manj kot 1 leto, 2 leti, 5 let, 6 let, 8 let in 10 let.

Iz grafa je razvidno tudi, da se je torej od 72-ih učencev, ki so bili anketirani, ločilo 18 staršev.

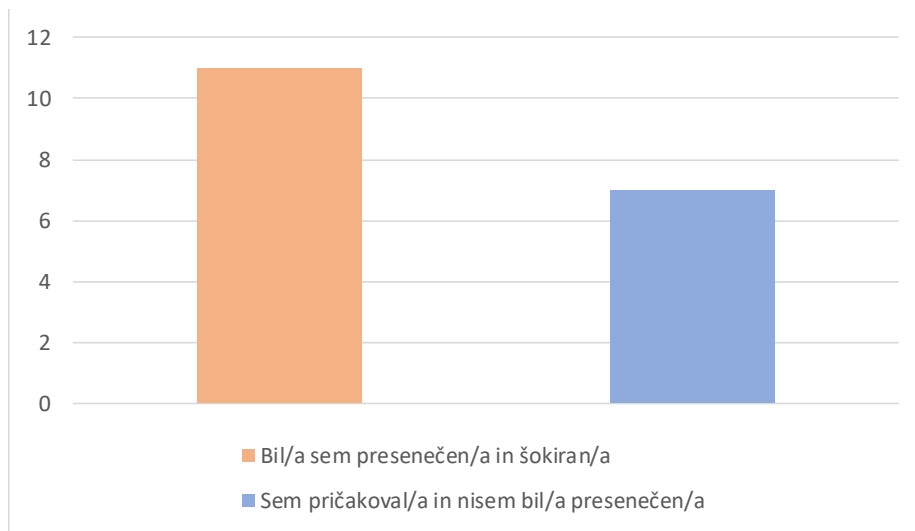
4. Kako sta ti novico povedala?

Grafikon 4 sporočitev novice o ločitvi

3 anketirani so napisali, da sta jim novico o ločitvi povedala oče in mama skupaj, 3 so napisali, da jim je povedala mama, 12 pa jih je obkrožilo odgovor drugo. Pod drugo so zapisali naslednje odgovore: 10 jih je napisalo, da se več ne spomnijo, 1 učenec je napisal, da se je mama odselila, 1 učenec pa je napisal, da je videl, kako se kregata. Torej večina anketiranih se več ne spomni, kako so izvedeli novico o ločitvi. Iz tega sklepam, da so bili premajhni oziroma da sta se starša ločila že dolgo časa nazaj.

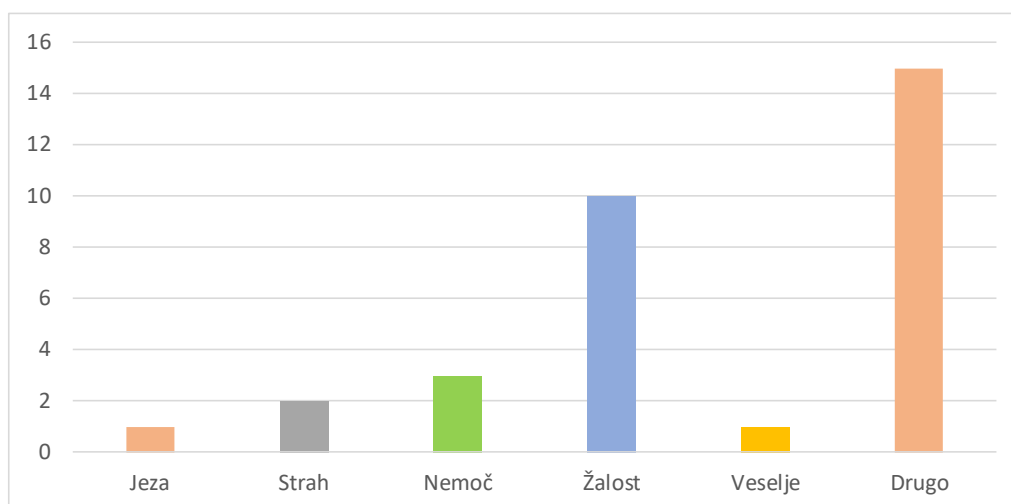
5. Kako si novico sprejel/a?

Grafikon 5 Sprejetje novice o ločitvi

11 otrok je bilo presenečenih in šokiranih, ko so izvedeli, da se starša ločujeta, medtem ko 7 otrok novica o ločitvi ni presenetila. Sama sem pričakovala, da bo več tistih, ki ločitev pričakujejo, saj menim, da otroci čutimo, kadar stvari niso takšne, kot bi naj bile.

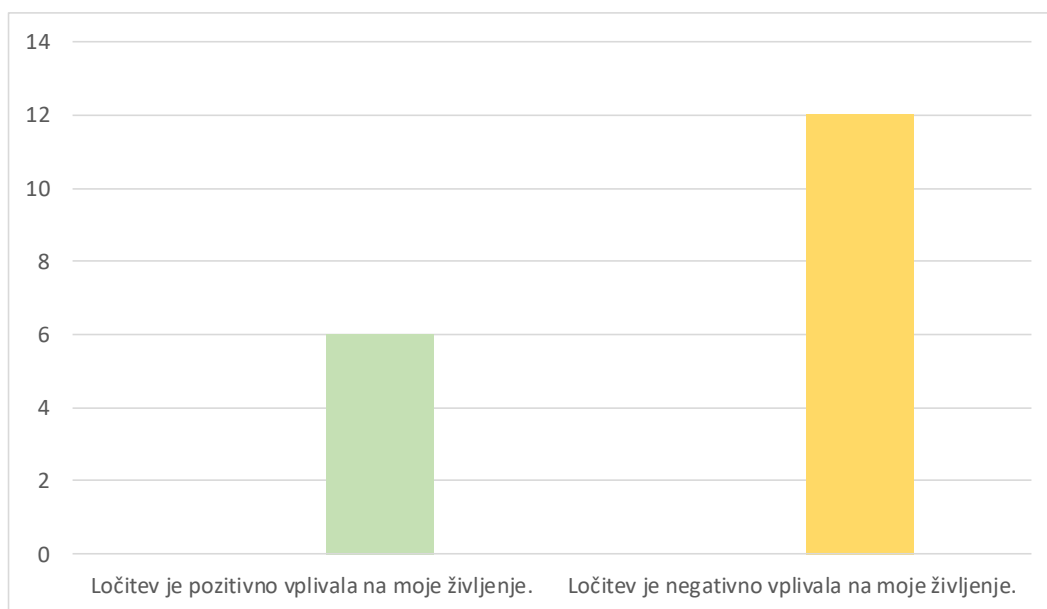
6. Kaj si občutil/a?

Grafikon 6 Občutki ob ločitvi

1 učenec je označil, da je ob ločitvi občutil jezo, 2 učenca sta obkrožila strah, trije nemoč, 10 učencev je občutilo žalost, 1 učenec veselje in kar 15 učencev je občutilo drugo. Odgovori anketirancev me niso presenetili, saj sem pričakovala, da so otroci ob ločitvi najprej žalostni, potem pa bi rekla, da si vsa naštetá čustva sledijo eno za drugim. Anketirani so imeli možnost izbire odgovora drugo, kjer so sami napisali največkrat, da se več ne spomnijo.

7. Kako bi ocenil/a, da je ločitev vplivala na tvoje življenje?

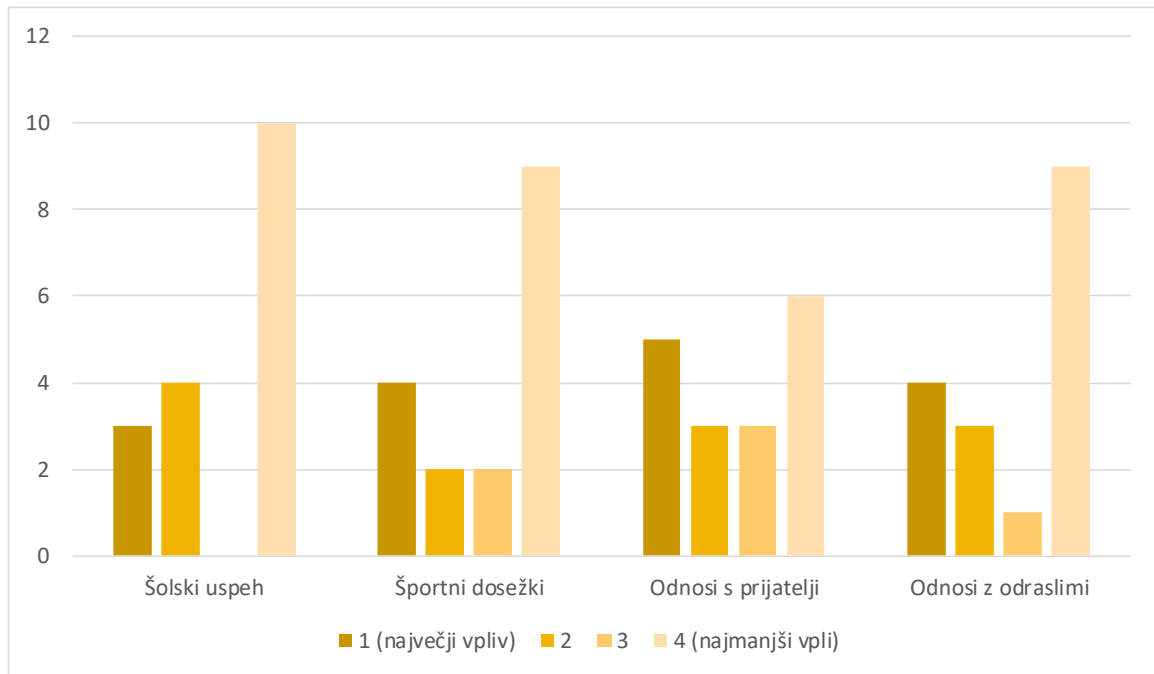
Grafikon 7 Vpliv ločitve na tvoje življenje

6 učencev je mnenja, da je ločitev pozitivno vplivala na njihovo življenje, kar 12 učencev pa je označilo, da je imela ločitev negativen vpliv. Odgovor me ni presenetil, saj menim, da je večina

otrok žalostna, kadar družina razpade in da le redko ločitev vpliva pozitivno na otroka oziroma na njegovo življenje.

8. Na katera področja v tvojem življenju je imela ločitev največji vpliv? (Označi s številko: največji vpliv številka 1, najmanjši vpliv številka 4).

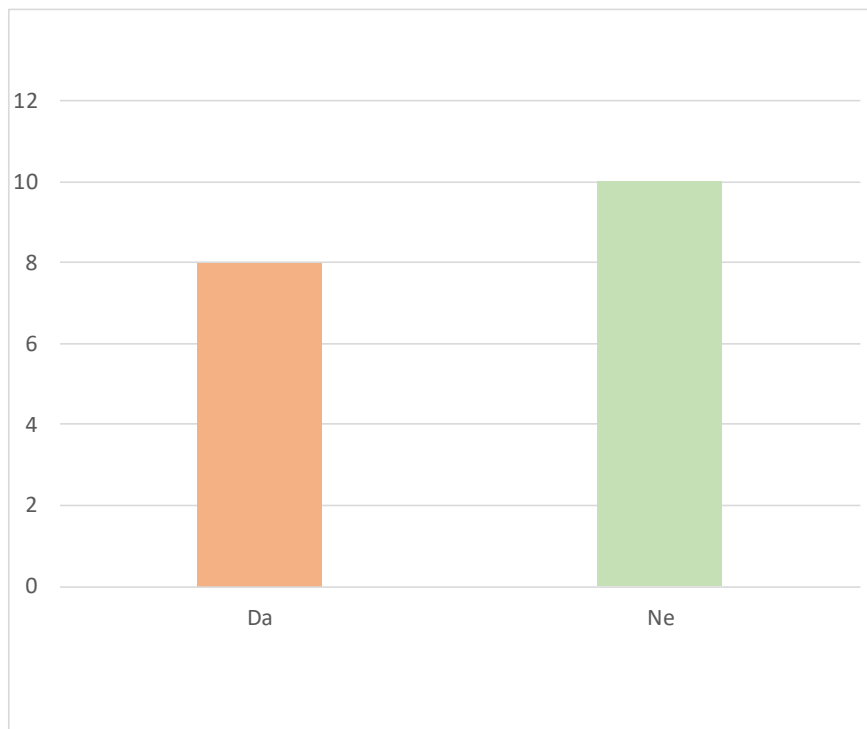

Grafikon 8 Vpliv ločitve na različna področja

Iz grafa je razvidno, da na navedena področja ločitev ni imela velikega vpliva. 10 anketiranih je napisalo, da ločitev ni vplivala na njihov šolski uspeh. Ločitev je vplivala na šolski uspeh pri samo 3 učencih. Prav tako ločitev pri večini (9) ni vplivala na športne dosežke. Vpliv na športne dosežke je imela samo pri 4 učencih. Pri odnosih s prijatelji je bil rezultat dokaj izenačen, in sicer 6 učencev je napisalo, da ločitev ni vplivala na njihove odnose s prijatelji, medtem ko so se pri 5 učencih odnosi s prijatelji poslabšali. Pri zadnjem vprašanju je večina (9) učencev napisala, da ločitev ni vplivala na njihove odnose z odraslimi, 4 pa so napisali, da je.

Pri tem vprašanju sem bila presenečena pri vseh trditvah. Prepričana sem bila, da ločitev vpliva na šolski uspeh oziroma da ga poslabša, prav tako sem bila prepričana, da negativno vpliva tudi na športne dosežke in na odnose. Kot je razvidno iz grafa, tudi na odnose ločitev ni vplivala. Menim, da ti odgovori zaradi majhnega vzorca niso relevantni, saj je iz same literature razvidno, da naj bi ločitev vplivala na vsa zgoraj naštetá področja v veliko večji meri, kot so pokazali moji rezultati.

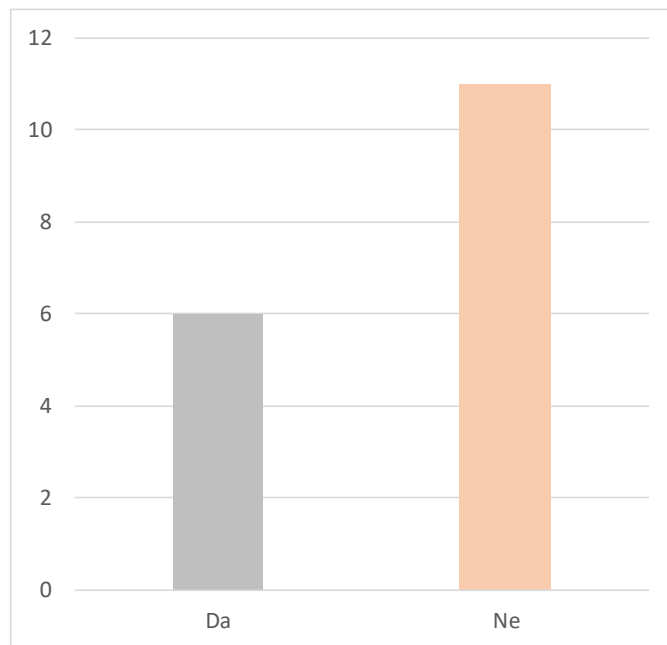
9. Ali si sam/a opazil/a, da se je zaradi ločitve spremenilo tvoje vedenje?

Grafikon 9 Sprememba vedenja

10 učencev je prepričanih, da se njihovo vedenje zaradi ločitve ni spremenilo, pri 8 učencih pa je ločitev vplivala tudi na njihovo vedenje. Tukaj me je odgovor presenetil, saj sem bila mnenja, da ločitev vpliva na vedenje otrok oziroma, da se zaradi ločitve vedenje pri otrocih poslabša. Pri tem vprašanju so tisti, ki so odgovorili z da, napisali tudi, kako se je njihovo vedenje spremenilo. Napisali so, da so se počutili osamljene, da so bili utrujeni in da so izgubili zaupanje.

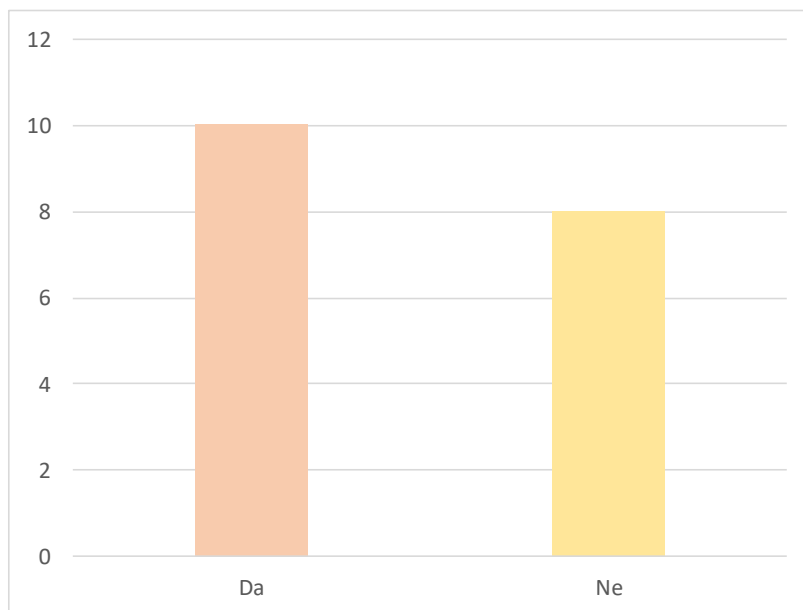
10. So bili med postopkom ločitve pri tebi občutki krivde in dvom v ljubezen starša?

Grafikon 10 Občutki krivde in dvom v ljubezen staršev

11 učencev med postopkom ločitve ni občutilo krivde, prav tako niso dvomili v ljubezen staršev. 6 otrok pa je imelo občutek krivde in je dvomilo v ljubezen staršev. Pričakovala sem, da bo več tistih, ki bodo imeli občutek krivde in bodo dvomili v ljubezen staršev.

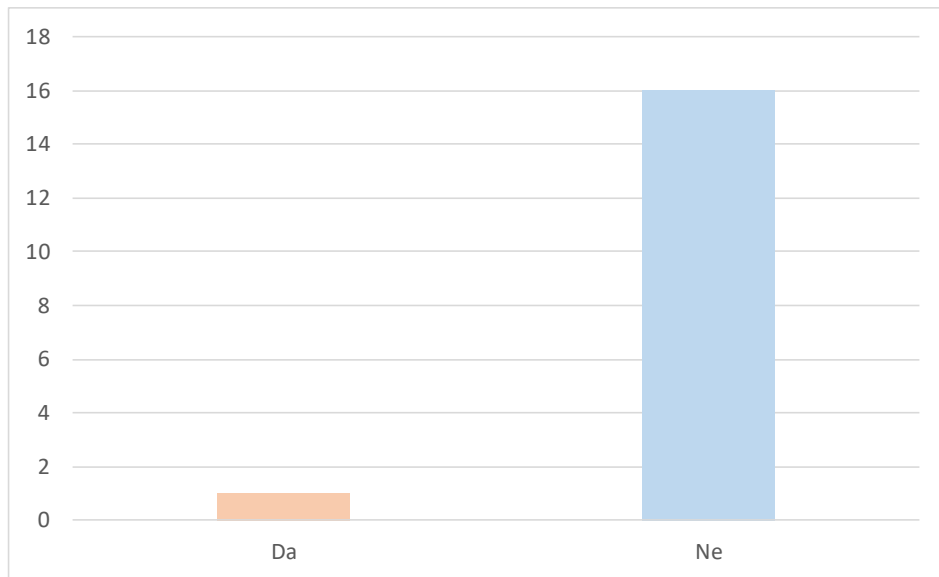
11. Si imel/a koga, ki si se mu lahko zaupal/a?

Grafikon 11 Zaupanje

10 otrok se je lahko nekemu zaupalo, medtem ko 8 otrok ni imelo nikogar. Zanimivo se mi zdi, da je imela večina otrok nekoga, komur se je lahko zaupala. Pri tem vprašanju so morali tisti, ki so označili da, napisati tudi, komu so se lahko zaupali. Največ jih je napisalo, da so se lahko zaupali prijateljem, nato so sledili mama, sestra, brat in sošolci.

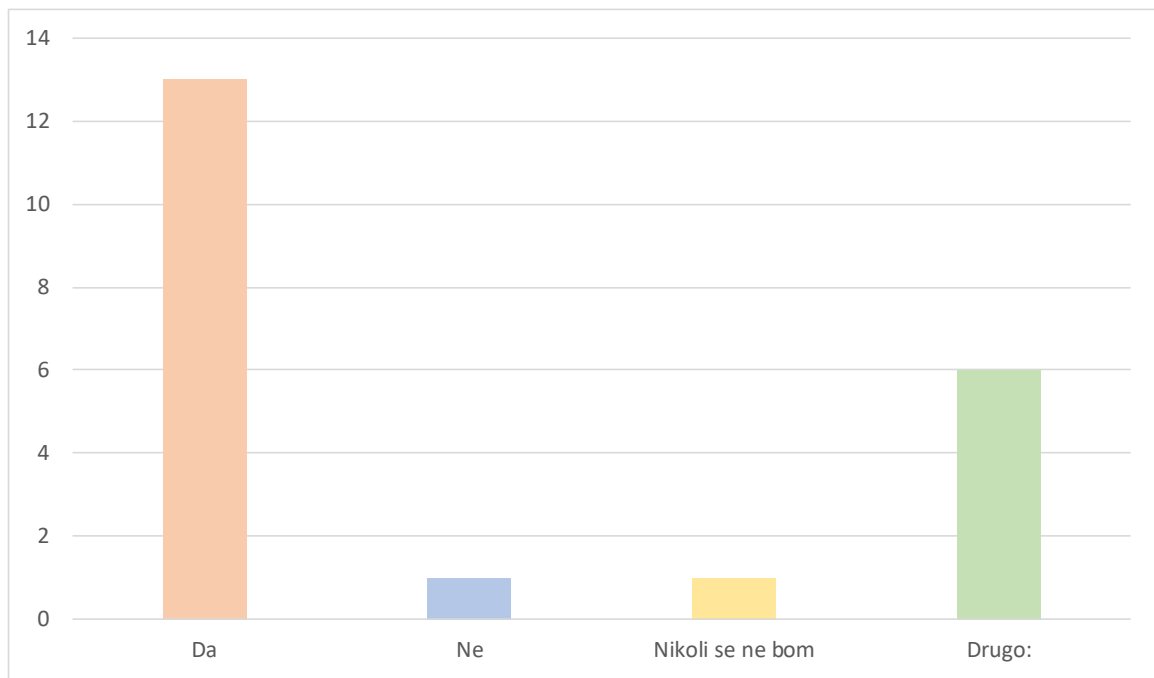
12. Si našel/našla kakšne koristne informacije tudi na internetu?

Grafikon 12 Koristne informacije

Samo 1 od 18-ih učencev je na internetu našel koristne informacije. Ta odgovor me je zelo presenetil. Bila sem prepričana, da bo velika večina anketiranih obkrožila odgovor da, saj sem sama skozi raziskovanje te teme našla ogromno uporabnih informacij.

13. Ali si se navadil/a na novo življenje?

Grafikon 13 Novo življenje

13 anketiranih je odgovorilo, da so se navadili na novo življenje. 1 otrok je označil, da se na novo življenje ni navadil, 1, da se nikoli ne bo, in 6 učencev je označilo drugo. Tisti, ki so označili odgovor drugo, so napisali, da ne znajo opisati in da se ni nič spremenilo.

DRUŽBENA ODGOVORNOST

Brezskrbno življenje naj bi bila neodtujljiva pravica vsakega otroka. Žal pa temu ni vedno tako. Starša se ločita in v družini se pojavijo čustva, ki jih otrok do sedaj v večini ni poznal. Otroci se zaradi tega počutijo osamljene, zapostavljene, prestrašene. Njihovo življenje zavzame žalost, jeza, razočaranje, velikokrat pa tudi občutek manjvrednosti.

Z raziskovalno nalogo sem želela opozoriti odrasle, da so pozorni na svoje otroke in na njihova čustva, prav tako pa sem želela, da bi sami spoznali, da so vsa čustva, s katerimi se srečujejo v času ločevanja staršev, popolnoma normalna. Pomembno je, da se starši z otrokom pogovorijo, mu stvari razložijo in mu dajo jasno vedeti, da ga imajo radi. Pomembno je predvsem, da se otrok počuti varnega.

Z raziskovalno nalogo sem želela tudi, da bi ločitvi namenili več pozornosti, da bi se o njej lahko odkrito pogovarjali in izpostavili vse plati, tako negativne kot pozitivne.

Opažam, da je velikokrat ločitev še vedno tabu tema. Še vedno nismo dovolj sproščeni, kadar se pogovarjamo o ločitvi staršev. Zavedam se, da je to tema, ki je zelo boleča, zato menim, da bi potrebovala še več naše pozornosti.

ZAKLJUČEK

Živimo v družbi, kjer so ločitve postale vsakdanja in običajna stvar. Število ločenih in razvezanih staršev vsak dan narašča. Otroci pa velikokrat pri tem ostanejo nehote spregledani. Spoznavati začnejo neka nova čustva in razpoloženska stanja, ki jih do sedaj niso poznali. Otroci se počutijo osamljene, zapostavljene, so žalostni. Velikokrat se z vsem tem ne znajo spopasti, zato se posledice lahko poznajo na vseh področjih njihovega življenja.

Kako pa se ob tem otrok počuti? Ali lahko ločitev tudi pozitivno vpliva na njegovo življenje? Kako ločitev vpliva na šolo, vedenje, šport? Vsa ta vprašanja sem si zastavila skozi raziskovalno nalogo. Želela sem izvedeti, kako se otrok počuti, s kakšnimi čustvi se ob ločitvi sooča, ali ima koga, na katerega se lahko zanese.

Pri obdelavi podatkov pridobljenih v raziskavi sem ugotovila, da je v 7., 8., in 9. razredu OŠ Prežihovega Voranca Maribor zelo malo otrok, katerih starši so ločeni. Menim, da bi v »normalnih okoliščinah« reševanja ankete ta rezultat bil neprimerno višji.

Pri anketi sem se srečala s kar nekaj težavami. Prva težava je bilo zaprtje knjižnic. Druga težava, na katero sem naletela, je bil čas šolanja na daljavo. Zaradi tega so anketirani anketo zelo slabo reševali, veliko je bilo neveljavnih odgovorov in posledično sem dobila zelo majhen vzorec. Tudi delo z mentorjem bi bilo veliko lažje in prijetnejše, če bi se ves čas lahko dobivala v živo in ne večinoma preko spleta.

Rezultatov ankete ne morem posploševati, ampak se tičejo samo učencev naše šole. Prav tako se zavedam, da bi rezultati lahko bili bistveno drugačni, če bi imela večji vzorec.

Hipotezo, da ločitev pri otrocih vpliva na učni uspeh, moram zavrnil. Večini učencev se učni uspeh ni spremenil. Nekateri izmed anketiranih so zapisali, da so zaradi ločitve staršev pozabljali delati domače naloge. Sama sem mnenja, da se otroci po ločitvi manj osredotočajo na pouk in učenje in s tem posledično začnejo dobivati slabše ocene. Menim, da bi se lahko rezultat spremenil, če bi imela večji vzorec.

Hipotezo, da ločitev vpliva na vedenje otrok, potrjujem. Moram pa povedati, da je razlika zelo majhna. Pričakovala sem, da se bo hipoteza potrdila, vendar sem mislila, da bo večje število pritrdilnih odgovorov. Sklepam lahko, da se vedenje otrok po ločitvi staršev poslabša.

Hipotezo, da učenci čutijo, da se bosta starša ločila, še preden jim to povedo, moram zavrnil. Večina učencev je bila presenečena in šokirana, ko so jim starši povedali, da se ločujejo. Pri tej

hipotezi sem bila najbolj presenečena, saj sama vem, da otroci velikokrat občutimo stvari, preden nam jih starši povedo.

Hipotezo, da na spletu najdemo dovolj koristnih informacij o ločitvi, moram zavrniti, saj so skoraj vsi anketirani odgovorili, da niso našli koristnih informacij. Ta odgovor me je zelo presenetil, saj sem pričakovala, da bo večina učencev označila, da je na internetu dovolj koristnih informacij, saj sem jih sama v raziskavi za raziskovalno nalogo našla veliko.

Skozi raziskovalno nalogo sem ugotovila tudi, da smo otroci zelo prilagodljivi, saj so se skoraj vsi anketirani privadili na »novo življenje«.

Ker sem raziskovalno nalogo delala prvič, sem se ob tem naučila veliko novega, čeprav se zavedam, da se veliko še moram naučiti. Moja naloga ima potencial za nadgradnjo, tako da imam že v mislih, kako bi jo lahko naslednje leto nadgradila.

LITERATURA IN VIRI

KAJ JE PRAVZAPRAV LOČITEV: Vpliv razveze in ločitve staršev na otroka, Verdel Denis, dostopno na URL. naslovu: <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=17777&lang=slv> (2011)

OTROKOVO DOŽIVLJANJE LOČITVE: Pete Sanders, Steve Myres, 1999, Ljubljana, DZS.

ČUSTVENA OBDOBJA OTROKA OB LOČITVI: Ločitev staršev skozi otrokove oči, avtor ni znan, dostopno na URL. Naslovu: <https://bogastvozdravja.si/odnosi-in-druzina/psihologija/3420-razveza-skozi-otrokove-oci> , datum ni znan.

SMRTNOST IN SAMOMORILNOST: Anja Andrejč, Razveza staršev in otroci, 2018, Maribor, Kulturni center Maribor.

FIZIČNO IN PSIHIČNO ZDRAVJE PRI OTROCIH: Anja Andrejč, Razveza staršev in otroci, 2018, Maribor, Kulturni center Maribor, in Ločitev in otroci, Lesnik Blaž, dostopno na URL. naslovu: <https://radio.ognjišče.si/sl/177/utrip/3886> , (02.04.2011)

VEDENJSKE TEŽAVE: Anja Andrejč, Razveza staršev in otroci, 2018, Maribor, Kulturni center Maribor.

UČNA USPEŠNOST: Anja Andrejč, Razveza staršev in otroci, 2018, Maribor, Kulturni center Maribor.

KAKO SPOROČITI NOVICO OTROKU: Kako povedati otroku, da se razhajata, Melita (priimek ni znan), dostopno na URL. Naslovu: <https://www.svetovalnica.si/kako-povedati-otroku-da-se-razhajata/> , (4.2.2016).

RAZVEZA SKOZI OTROKOVE OČI (elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: [Razveza skozi otrokove oči \(bogastvozdravja.si\)](https://bogastvozdravja.si), (8. 2. 2021).

NEGATIVNI UČINKI RAZVEZE STARŠEV NA OTROKE IN MLADOSTNIKE, Anja Andrejč. Dostopno na URL: https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Negativni_URN_NBN_SI_DOC-QMDJ47FR.pdf/2019011712182533/, (10. 2. 2021).

OSNOVNI PODATKI O RAZVEZAH ZAKONSKIH ZVEZ (elektronski vir). Dostopno na URL naslovu: [Sklenitve in razveze zakonskih zvez, Slovenija, 2019 \(stat.si\)](https://stat.si) (10. 2. 21)

PSIHIČNO ZDRAVJE V ODPRASLOSTI: Anja Andrejč, Razveza staršev in otroci, 2018, Maribor, Kulturni center.

PSIHIČNO ZDRAVJE STARŠA: Anja Andrejč, Razveza staršev in otroci, 2018, Maribor, Kulturni center Maribor.

RAZPAD DRUŽINE: Pete Sanders, Steve Myres, Nove družine, 1999, Ljubljana, DZS.

POSTARŠENI OROCI: Je moj otrok postaršen otrok?, Avtor ni znan, dostopno na URL. naslovu: <https://www.revijazamojezdravje.si/je-moj-otrok-postarsen-otrok> , (13.10.2019).

STRAN STARŠA : Anja Andrejč, Razveza staršev in ločitev, 2018, Ljubljana, DZS.

SKUPNO STARŠEVSTVO: Anja Andrejč, Razveza staršev in otroci, 2018, Maribor, Kulturni center Maribor.

RAZPAD DRUŽINE: Pete Sanders, Steve Myres, Nove družine, 1999, Ljubljana, DZS.

PRILOGA

ANKETA

1. Spol: M Ž
2. Razred: 6, 7, 8, 9.

3. Koliko si bil/a star/a, ko sta se tvoja starša ločila?

---

4. Kako sta to novico povedala?
  - a) Povedala sta mi skupaj.
  - b) Povedala mi je mama.
  - c) Povedal mi je oče.
  - d) Drugo: _____

5. Kako si novico sprejel/a?
  - a) Bil/a sem presenečen/a in šokiran/a.
  - b) Sem pričakoval/a in nisem bil/a presenečen/a.

6. Kaj si občutil/a?
  - a) Jezo
  - b) Strah
  - c) Nemoč
  - d) Žalost
  - e) Veselje
  - f) Drugo: _____

7. Kako bi ocenil/a, da je ločitev vplivala na tvoje življenje?
  - a) Ločitev je pozitivno vplivala na moje življenje.
  - b) Ločitev je negativno vplivala na moje življenje.

8. Na katera področja v tvojem življenju je imela ločitev največji vpliv? (Označi s številko: največji vpliv številka 1, najmanjši vpliv številka 4).

- _____ Na šolski uspeh.
- _____ Na športne dosežke.
- _____ Na odnose s prijatelji.
- _____ Na odnose z odraslimi.

9. Ali si sam/a opazil/a, da se je zaradi ločitve spremenilo tvoje vedenje?

- a) Da
- b) Ne

Če si odgovoril/a z da, napiši kako se je spremenilo.

---

10. So bili med postopkom ločitve pri tebi občutki krivde in dvom v ljubezen starša?

- a) Da
- b) Ne

11. Si imel/a koga, ki si se mu lahko zaupal/a?

- a) Da
- b) Ne

Če si odgovoril/a z da, kdo je ta oseba? (Npr. teta, bratranec itn.)

---

12. Si našel/našla kakšne koristne informacije tudi na internetu?

- a) Da
- b) Ne

13. Ali si se navadil/a na novo življenje?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Nikoli se ne bom.
- d) Drugo: _____